

Ing. Václav Jandáček
Břevnovská 1088/5 169 00 Praha - 6

Tři záklopová prkna

Záklopová prkna jsou důležitou součástí dřevěných historických stropů. Trámové stropy od středověku byly výraznou součástí stavby a spoluvytvářely interiér domu. Dřevěný strop byl konstrukcí, která umožňovala uzavření místností rovným stropem, který prošel dlouhodobým vývojem. Konstrukce stropu vždy vycházela z trámů různých profilů a jejich výplně. Pomineme-li konstrukce povalových stropů zřizovaných jako nejjednodušší zastropení z vedle sebe kladených tyčí přisekaných ve styčných spárách, je základním typem vývoje trámový strop. Se zvětšenou vzdáleností trámů se objevil problém jak zakrýt prostor mezi trámy. Nejjednodušším se jevílo zakrytí prkny položenými přes trámy a připojení prken k hornímu líci trámů. Takový strop však nebyl příliš vzhledný a proto při snaze zdobit trámy se objevila snaha i o zdobení záklopových prken. S vývojem profilace trámů dochází k zapouštění prken do ozubů v jejich horních částech a průběžná dlouhá prkna se mění v krátká prkénka uložená mezi trámy do ozubů nebo na jejich horní líc. Doplnkem se pak stávají klapačky mezi prkny různě profilované nebo překládání prken přes sebe a zvýšení plastického účinku desky.

Dřevěné stropy s malovanými záklopovými prkny se hojně objevují v 16.století, vrchol jejich vývoje je pak možno sledovat kolem roku 1600, nicméně v měšťanském stavitelství se objevují i dále a žijí více než sto let jako nedílná součást nastavovaných a opravovaných domů po třicetileté válce. Za jejich zánik a zapomenutí mohou josefínské stavební nařízení, kdy byla většina stropů skryta pod rákosové podhledy a nové stropy byly zřizovány jako trámové s rákosovými podhledy. Pouze ve venkovském prostředí se stopy udrží déle, jsou však již na sklonku 18. století výjimkou.

Záklopová prkna jsou zdobena malbou vesměs vodou rozpustnými barvami, nebo jsou pouze barevně upravována jednoduchým mořením dostupnými prostředky. V zásadě lze rozlišit dva druhy prken, první skupina má hrany neupravené a lze předpokládat, že byla osazena s krycími lištami. Druhý druh má hrany upravené seříznutím a lze říci, že mezi širší prkna byla vkládána prkna do vyšší roviny, která kryla prkna nižší. Výsledkem byla deska s malovaným zdobením a rytmizací překrytím nebo klapačkami, výsledný efekt byl zajímavý a pro dobu vzniku charakteristický.

Texty k obrázkům

Obr.1 Schéma uložení prken na trám

Obr.2 Prkno 1 Malované prkno se seříznutými hranami a rostlinným motivem
340/720 mm

Obr.3 Prkno 2 Malované prkno se složitým ornamentem a plochami zastíněnými krycími
lišťami
410/ 1020

Obr.4 Prkno 3 Nemalované prkno se seříznutými hranami s hnědým mořením
230/ 760

Tloušťka prken je cca 25 – 35 mm, připojení prostým vložením, prkno 3 bylo přibito čtyřmi hřebíky

Všechny ukázky pocházejí z nahodilých nálezů v kontejnerech na Malé Straně. Prkna patrně nepřežila „odborné“ rekonstrukce v posledních deseti letech. Jejich přiřazení ke konkrétním domům je obtížné až nemožné. Jaké množství prken zaniklo lze jen předpokládat z četnosti nálezů v sutích, které byly prohlíženy nahodile při běžných pochůzkách za prací v menší části historického centra Prahy.